Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (neljäs jaosto)

19 päivänä marraskuuta 2015*

Ennakkoratkaisupyyntö — Kiireellinen ennakkoratkaisumenettely — Oikeudellinen yhteistyö yksityisoikeudellisissa asioissa — Tuomioistuimen toimivalta sekä tuomioiden tunnustaminen ja täytäntöönpano avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevissa asioissa — Asetus (EY) N:o 2201/2003 — 23 artiklan a alakohta — Vanhempainvastuuta koskevien tuomioiden tunnustamatta jättämisen perusteet — Oikeusjärjestyksen perusteet (ordre public)

Asiassa C-455/15 PPU,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Varbergs tingsrätt (Varbergin käräjäoikeus, Ruotsi) on esittänyt 25.8.2015 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 28.8.2015, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

P

vastaan

Q,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (neljäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: kolmannen jaoston puheenjohtaja L. Bay Larsen, joka hoitaa neljännen jaoston puheenjohtajan tehtäviä, sekä tuomarit J. Malenovský, M. Safjan, A. Prechal (esittelevä tuomari) ja K. Jürimäe,

julkisasiamies: M. Wathelet,

kirjaaja: hallintovirkamies I. Illéssy,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 27.10.2015 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— P, edustajinaan advokat A. Heurlin ja M. Hellner,

— Q, edustajinaan advokato K. Gerbauskas ja advokato H. Mackevičius,

— Ruotsin hallitus, asiamiehinään A. Falk, U. Persson, C. Meyer-Seitz ja L. Swedenborg,

— Espanjan hallitus, asiamiehenään M. Sampol Pucurull,

— Liettuan hallitus, asiamiehinään D. Kriaučiūnas ja J. Nasutavičienė,

* Oikeudenkäyntikieli: ruotsi.

— Euroopan komissio, asiamiehenään M. Wilderspin, avustajinaan advokat S. Samuelsson ja advokat M. Johansson,

kuultuaan julkisasiamiestä,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevissa asioissa ja asetuksen (EY) N:o 1347/2000 kumoamisesta 27.11.2003 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2201/2003 (EUVL L 338, s. 1) ja erityisesti sen 23 artiklan a alakohdan ja 24 artiklan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat Ruotsissa asuva P ja Liettuassa asuva Q ja jossa on kyse heidän lastensa huollosta.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Vuoden 1980 Haagin yleissopimus

3 Haagissa 25.10.1980 kansainvälisestä lapsikaappauksesta tehdyn yksityisoikeuden alaa koskevan yleissopimuksen (jäljempänä vuoden 1980 Haagin yleissopimus) 13 artiklassa määrätään seuraavaa:

”Edellä olevan artiklan määräysten estämättä pyynnön vastaanottaneen valtion oikeus- tai hallintoviranomainen ei ole velvollinen määräämään lasta palautettavaksi, jos henkilö, laitos tai muu elin, joka vastustaa palauttamista, näyttää toteen, että:

a) henkilö, laitos tai muu elin, jolle lapsen henkilöstä huolehtiminen kuului, ei ollut tosiasiallisesti käyttänyt huoltoa koskevia oikeuksia lapsen poisviemisen tai palauttamatta jättämisen ajankohtana taikka oli poisviemisen tai palauttamatta jättämisen joko sen tapahtuessa tai jälkikäteen hyväksynyt; tai

b) on olemassa vakava vaara, että palauttaminen saattaisi lapsen ruumiillisille tai henkisille vaurioille alttiiksi taikka että lapsi muutoin joutuisi kestämättömään tilanteeseen.

Oikeus- tai hallintoviranomainen voi lisäksi kieltäytyä määräämästä lasta palautettavaksi, jos lapsi vastustaa palauttamista ja jos viranomainen katsoo, että lapsi on saavuttanut sellaisen iän ja kypsyyden, että lapsen mielipiteeseen on aiheellista kiinnittää huomiota.

_ _”

4 Vuoden 1980 Haagin yleissopimus tuli voimaan 1.12.1983. Kaikki Euroopan unionin jäsenvaltiot ovat sen sopimuspuolia.

Unionin oikeus

5 Asetuksen N:o 2201/2003 johdanto-osan 21 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden tuomioistuinten antamien tuomioiden tunnustamisen ja täytäntöönpanon olisi perustuttava keskinäisen luottamuksen periaatteeseen, ja tunnustamatta jättämisen perusteet olisi rajoitettava ainoastaan välttämättömimpiin.”

6 Asetuksen 8 artiklan otsikko on ”Yleinen toimivalta”, ja sen 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltion tuomioistuimet ovat toimivaltaisia vanhempainvastuuta koskevissa asioissa, jos lapsen asuinpaikka on asian vireillepanoajankohtana kyseisessä jäsenvaltiossa.”

7 Asetuksen 11 artiklassa, jonka otsikko on ”Lapsen palauttaminen”, säädetään seuraavaa:

”1. Jos henkilö, laitos tai muu elin, jolla on oikeus lapsen huoltoon, hakee jäsenvaltion toimivaltaisilta viranomaisilta [vuoden 1980 Haagin yleissopimuksen] nojalla tuomiota saadakseen palautetuksi lapsen, joka on luvattomasti viety muuhun jäsenvaltioon – tai jätetty palauttamatta muusta jäsenvaltiosta – kuin jossa lapsen asuinpaikka oli välittömästi ennen luvatonta pois viemistä tai palauttamatta jättämistä, sovelletaan 2–8 kohtaa.

– –

6. Jos tuomioistuin on antanut tuomion palauttamatta jättämisestä vuoden 1980 Haagin yleissopimuksen 13 artiklan perusteella, tuomioistuimen on kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti joko suoraan tai keskusviranomaisensa kautta toimitettava sen jäsenvaltion toimivaltaiselle tuomioistuimelle tai keskusviranomaiselle, jossa lapsen asuinpaikka oli välittömästi ennen luvatonta pois viemistä tai palauttamatta jättämistä, jäljennös palauttamatta jättämistä koskevasta tuomiosta ja asiaankuuluvista asiakirjoista, erityisesti oikeudessa kuulemista koskevasta pöytäkirjasta. Tuomioistuimen on saatava mainitut asiakirjat yhden kuukauden kuluessa palauttamatta jättämistä koskevan tuomion antamispäivästä.

7. Jos jokin osapuoli ei ole jo saattanut asiaa oikeuden käsiteltäväksi siinä jäsenvaltiossa, jossa lapsen asuinpaikka oli välittömästi ennen luvatonta pois viemistä tai palauttamatta jättämistä, sen tuomioistuimen tai keskusviranomaisen, joka saa 6 kohdassa tarkoitetun tiedon, on ilmoitettava siitä osapuolille ja pyydettävä heitä esittämään huomautuksia tuomioistuimelle kansallisen lainsäädännön mukaisesti kolmen kuukauden kuluessa ilmoituspäivästä, jotta tuomioistuin voi käsitellä lapsen huoltajuuskysymystä.

Jos tuomioistuin ei saa huomautuksia määräajassa, se päättää asian käsittelyn, sanotun kuitenkaan rajoittamatta tässä asetuksessa olevia toimivaltasääntöjä.

8. Huolimatta lapsen palauttamatta jättämistä koskevan tuomion antamisesta vuoden 1980 Haagin yleissopimuksen 13 artiklan perusteella, tämän asetuksen nojalla toimivaltaisen tuomioistuimen myöhemmin antama lapsen palauttamista edellyttävä tuomio on täytäntöönpanokelpoinen – – lapsen palauttamisen turvaamiseksi.”

8 Asetuksen N:o 2201/2003 15 artiklassa, jonka otsikko on ”Asian siirtäminen tuomioistuimeen, jolla on paremmat edellytykset asian käsittelyyn”, säädetään seuraavaa:

”1. Poikkeuksellisesti jäsenvaltion tuomioistuimet, jotka ovat toimivaltaisia tutkimaan pääasian, voivat katsoessaan, että tuomioistuimella toisessa jäsenvaltiossa, johon lapsella on erityisiä siteitä, on paremmat edellytykset käsitellä asiaa tai osaa siitä, ja kun se on lapsen edun mukaista:

a) keskeyttää kyseisen asian tai sen osan käsittelyn ja pyytää osapuolia esittämään tällaisen pyynnön kyseisen toisen jäsenvaltion tuomioistuimessa 4 kohdan mukaisesti; tai

b) pyytää toisen jäsenvaltion tuomioistuinta käyttämään toimivaltaansa 5 kohdan mukaisesti.

2. Edellä olevaa 1 kohtaa sovelletaan:

a) jonkin osapuolen hakemuksesta, tai

b) tuomioistuimen aloitteesta, tai

c) sellaisen muun jäsenvaltion tuomioistuimen pyynnöstä, johon lapsella on erityiset siteet 3 kohdan mukaisesti.

Asia voidaan siirtää tuomioistuimen aloitteesta tai muun jäsenvaltion tuomioistuimen pyynnöstä kuitenkin ainoastaan, jos ainakin yksi osapuolista hyväksyy asian siirtämisen.

3. Lapsella katsotaan olevan 1 kohdassa tarkoitettuja erityisiä siteitä jäsenvaltioon, jos:

a) kyseisestä jäsenvaltiosta on tullut lapsen asuinpaikka sen jälkeen, kun asia on 1 kohdassa tarkoitetun mukaisesti pantu vireille tuomioistuimessa; tai

b) lapsen asuinpaikka oli aiemmin kyseisessä jäsenvaltiossa; tai

c) lapsi on kyseisen jäsenvaltion kansalainen; tai

d) lapsen vanhempainvastuunkantajan asuinpaikka on kyseisessä jäsenvaltiossa; tai

e) asia koskee lapsen suojelutoimenpiteitä, jotka liittyvät lapsen kyseisen jäsenvaltion alueella sijaitsevan omaisuuden hallinnoimiseen, säilyttämiseen tai luovuttamiseen.

4. Pääasian tutkinnassa toimivaltaisen jäsenvaltion tuomioistuimen on asetettava määräaika, jonka kuluessa asia on pantava vireille toisen jäsenvaltion tuomioistuimissa 1 kohdan mukaisesti.

Jos asiaa ei panna tänä määräaikana vireille tuomioistuimissa, tuomioistuin, jossa asia on pantu vireille, jatkaa toimivallan käyttöä 8–14 artiklan mukaisesti.

5. Kyseisen toisen jäsenvaltion tuomioistuimet voivat, milloin tämä on asiaan liittyvien erityisten seikkojen vuoksi lapsen edun mukaista, hyväksyä toimivallan kuuden viikon kuluessa siitä, kun asia on pantu niissä vireille 1 kohdan a tai b alakohdan perusteella. Tällöin tuomioistuimen, jossa asia on ensin pantu vireille, on jätettävä asia tutkimatta. Muussa tapauksessa tuomioistuimen, jossa asia on ensin pantu vireille, on käytettävä edelleen toimivaltaansa 8–14 artiklan mukaisesti.

– –”

9 Asetuksen 23 artiklassa, jonka otsikko on ”Vanhempainvastuuta koskevien tuomioiden tunnustamatta jättämisen perusteet”, säädetään seuraavaa:

”Vanhempainvastuuta koskevaa tuomiota ei tunnusteta:

a) jos tunnustaminen on selvästi, ottaen huomioon lapsen etu, vastoin sen jäsenvaltion oikeusjärjestyksen perusteita, jossa tunnustamista pyydetään;

– –”

10 Asetuksen 24 artiklassa, jonka otsikko on ”Kielto tutkia tuomion antaneen tuomioistuimen toimivaltaa”, säädetään seuraavaa:

”Tuomion antaneen jäsenvaltion tuomioistuimen toimivaltaa ei saa tutkia. Edellä 3–14 artiklassa tarkoitettuihin tuomioistuimen toimivaltaa koskeviin säännöksiin ei voida soveltaa – – 23 artiklan a alakohdassa tarkoitettua oikeusjärjestyksen perusteita koskevaa kieltäytymisperustetta.”

11 Asetuksen 26 artiklassa, jonka otsikko on ”Kielto tutkia uudelleen asiaratkaisu”, säädetään seuraavaa:

”Tuomiota ei saa sen sisältämän asiaratkaisun osalta ottaa missään tapauksessa uudelleen tutkittavaksi.”

Pääasia ja ennakkoratkaisupyyntö

12 Ennakkoratkaisupyynnöstä käy ilmi, että P:llä ja Q:lla on yhteiset lapset V, joka on syntynyt vuonna 2000, ja S, joka on syntynyt vuonna 2009. Pariskunta tapasi vuonna 1997. P ja Q asuivat yhdessä vuoteen 2003, jolloin he muuttivat erilleen. Šilutės rajono apylinkės teismas (Šilutėn alioikeus, Liettua) tuomitsi heidät avioeroon 6.1.2003. Kyseinen tuomioistuin purki vuonna 2006 avioliiton oikeusvaikutuksia koskevan sopimuksen. Kyseisestä ratkaisusta käy ilmi, että V määrättiin asumaan äitinsä Q:n luona, mutta molemmat vanhemmat ovat edelleen hänen huoltajiaan. Perhe muutti kuitenkin Liettuasta Ruotsiin jo vuonna 2005, jossa se kirjoittautui väestörekisteriin vuonna 2006. S syntyi Ruotsissa. Molemmat lapset puhuvat ruotsia ja he ovat käyneet koulua Falkenbergissa (Ruotsi), jossa suurin osa heidän sosiaalisista suhteistaan on.

13 P totesi 27.11.2013 Q:n ja molempien lasten kadonneen. Kävi ilmi, että Q oli ollut yhteydessä Falkenbergin kunnan sosiaaliviranomaisiin, jotka olivat suorittaneet tutkimuksen siitä syystä, että Q oli väittänyt, että P oli syyllistynyt rikoksiin häntä ja hänen lapsiaan kohtaan. Tapahtumista tehtiin rikosilmoitus poliisille ja Q ja lapset sijoitettiin turvakotiin. Joitakin kuukausia myöhemmin P:tä koskeva esitutkinta lopetettiin. Häntä kiellettiin kuitenkin pitämästä yhteyttä Q:hun ja lapsiin.

14 Q vei 29.3.2014 lapsensa Liettuaan. Molemmat lapset olivat tuolloin vanhempien yhteishuollossa. Lapset merkittiin 31.3.2014 väestörekisteriin Šilutėn kunnassa (Liettua).

15 Q nosti 8.4.2013 Šilutės rajono apylinkės teismasissa (Šilutėn alioikeus) kanteen P:tä vastaan ja vaati, että kyseisen tuomioistuimen tulisi antaa väliaikainen määräys S:n asumisesta ja huollosta sekä velvoittaa P maksamaan hänelle elatusapua molemmista lapsista.

16 P nosti 11.4.2014 ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa kanteen Q:ta vastaan ja vaati molempien lasten yksinhuoltajuutta.

17 Šilutės rajono apylinkės teismas (Šilutėn alioikeus) antoi samana päivänä väliaikaisen määräyksen, jonka mukaan S asuu äitinsä luona.

18 P teki kesäkuussa 2014 Ruotsin kuningaskunnan ulkoministeriölle (utrikesdepartementet) lasten palauttamista koskevan hakemuksen vuoden 1980 Haagin yleissopimuksen mukaisesti.

19 Vilniaus apygardos teismas (Vilnan alueellinen tuomioistuin, Liettua) hylkäsi P:n lasten palauttamista koskevan hakemuksen 4.9.2014 tekemällään päätöksellä, jonka Lietuvos apeliacinis teismas (Liettuan muutoksenhakutuomioistuin) pysytti 21.10.2014 tekemällään päätöksellä. Päätös perustui vuoden 1980 Haagin yleissopimuksen 13 artiklaan.

20 Sen jälkeen, kun oli pidetty suullinen valmisteluistunto ilman Q:n myötävaikutusta, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin antoi 18.10.2014 väliaikaisen määräyksen, jonka mukaan S määrättiin yksin P:n huoltoon.

21 Menettelyn, joka oli pantu vireille 8.4.2014, päätteeksi Šilutės rajono apylinkės teismas (Šilutėn alioikeus) päätti 18.2.2015, että S asuu Q:n luona, ja velvoitti P:n maksamaan elatusapua molemmista lapsista.

22 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että sen oma toimivalta perustuu asetuksen N:o 2201/2003 8 artiklan 1 kohtaan, koska ajankohtina, jolloin asiat pantiin vireille Šilutės rajono apylinkės teismasissa (Šilutėn alioikeus) 8.4.2014 ja ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa 11.4.2014, molempien lasten asuinpaikka oli Ruotsissa kyseisessä säännöksessä tarkoitetussa merkityksessä.

23 P esitti ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa sen tueksi, että kyseinen tuomioistuin voisi jatkaa asian käsittelyä, että Šilutės rajono apylinkės teismasin (Šilutėn alioikeus) 18.2.2015 antamaa tuomiota ei tule tunnustaa. Tunnustamisesta kieltäytyminen perustuu hänen mukaansa asetuksen N:o 2201/2003 23 artiklan a alakohtaan.

24 P toteaa, että kyseisen asetuksen 24 artiklan mukaan pääsääntönä on, että tuomion antaneen jäsenvaltion tuomioistuimen toimivaltaa ei saa tutkia. Hänen mukaansa kyseisessä säännöksessä ei kuitenkaan viitata asetuksen 15 artiklaan, johon Šilutės rajono apylinkės teismas (Šilutėn alioikeus) perusti toimivaltansa. Kyseinen tuomioistuin on kuitenkin rikkonut 15 artiklaa, kun se on katsonut olevansa toimivaltainen ilman, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin olisi esittänyt sille pyyntöä.

25 P toteaa edelleen, että Šilutės rajono apylinkės teismas (Šilutėn alioikeus) on lisäksi päätellyt, että koska liettualainen tuomioistuin on kieltäytynyt palauttamasta lasta vuoden 1980 Haagin yleissopimuksen 13 artiklan perusteella, lapsen asuinpaikaksi on tullut Liettua.

26 Vaikka P myöntää, että oikeusjärjestyksen perusteita koskevaa säännöstä on tulkittava suppeasti, hän katsoo, että on olemassa tietty harkintamarginaali tilanteessa, jossa ulkomainen tuomioistuin on tehnyt vakavia virheitä. Hänen mukaansa Šilutės rajono apylinkės teismas (Šilutėn alioikeus) teki tällaisen virheen, kun se tietoisesti tai tietämättömyyttään toimi vastoin paitsi asetuksen N:o 2201/2003 15 artiklaa myös sitä perustavanlaatuista periaatetta, että silloin, kun kyse on lapsen poisviennistä, lapsen alkuperäisen asuinpaikkavaltion tuomioistuimilla on viimeinen sana.

27 Q toteaa ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa, että kyseisen asetuksen 24 artiklassa kielletään jäsenvaltion tuomioistuimen toimivallan tutkiminen. Ainoa peruste Šilutės rajono apylinkės teismasin (Šilutėn alioikeus) 18.2.2015 antaman ratkaisun tunnustamisesta kieltäytymiselle olisi, että se on vastoin oikeusjärjestyksen perusteita. Q:n mukaan tästä ei ole kysymys, koska on ilmeistä, että P ei täytä isän velvollisuuksiaan asianmukaisella tavalla ja että tämän vuoksi S:n on pysyttävä äitinsä luona. Tämä on todettu neljässä eri oikeudenkäynnissä. Lisäksi lapset käyvät koulua Liettuassa, ei ole olemassa heidän terveyteensä tai kehitykseensä kohdistuvaa vaaraa eikä mitään sääntöjä ole rikottu. Vilniaus apygardos teismas (Vilnan alueellinen tuomioistuin) ja Lietuvos apeliacinis teismas (Liettuan alioikeus)

ovat katsoneet, että lasten äiti on vienyt heidät laillisesti Liettuaan. Ennakkoratkaisua pyytäneellä tuomioistuimella ei ole mitään syytä epäillä Liettuan tuomioistuinten ja viranomaisten suorittamaa arviointia.

28 Q toteaa myös, että P osallistui 18.2.2015 saakka aktiivisesti liettualaisissa tuomioistuimissa käytyihin menettelyihin. Hänellä on myös ollut prosessioikeudellisia mahdollisuuksia hakea muutosta tehtyihin ratkaisuihin. P on sitä paitsi omasta aloitteestaan peruuttanut hakemuksensa, joka koski sen vahvistamista, että V asuu hänen kanssaan, mikä merkitsee sen hyväksymistä, että V asuu äitinsä kanssa Liettuassa. Näin ollen P loukkaa molempien lasten oikeuksia ja heidän oikeutettuja intressejään vaatimalla S:n huoltoa itselleen.

29 Tässä tilanteessa Varbergs tingsrätt (Varbergin käräjäoikeus) päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Onko Varbergs tingsrättin (Varbergin käräjäoikeus) [asetuksen N:o 2201/2003] 23 artiklan a alakohdan tai jonkin muun säännöksen nojalla ja kyseisen asetuksen 24 artiklan estämättä kieltäydyttävä tunnustamasta Šilutės rajono apylinkės teismasin (Šilutėn alioikeus) 18.2.2015 antamaa ratkaisua – – ja näin ollen jatkettava Varbergs tingsrättissä (Varbergin käräjäoikeus) vireillä olevan huoltoa koskevan asian käsittelyä?”

Kiireellinen ennakkoratkaisumenettely

30 Varbergs tingsrätt (Varbergin käräjäoikeus) on pyytänyt, että tämä ennakkoratkaisupyyntö käsiteltäisiin unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 107 artiklan mukaisessa kiireellisessä menettelyssä. Se toteaa, että P:llä ei ole ollut mitään mahdollisuutta tavata S:ää sen jälkeen, kun hän lähti Ruotsista äitinsä kanssa 29.3.2014. Menettelyn pitkittyminen edelleen olisi vastoin lapsen etua ja vaikuttaisi suhteeseen, joka hänellä on isäänsä.

31 On todettava ensinnäkin, että ennakkoratkaisupyyntö koskee sellaisen asetuksen tulkintaa, joka on annettu erityisesti EY 61 artiklan c alakohdan nojalla, joka on nykyisin SEUT 67 artikla, joka sisältyy EUT-sopimuksen kolmannessa osassa olevaan vapauden, turvallisuuden ja oikeuden aluetta koskevaan V osastoon, joten mainittu pyyntö kuuluu työjärjestyksen 107 artiklassa määriteltyyn kiireellisen menettelyn soveltamisalaan.

32 Toiseksi on todettava, että käsiteltävänä oleva ennakkoratkaisupyyntö koskee kuusivuotiasta lasta, joka on ollut yli vuoden erossa isästään, jolla ei ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan ole enää mahdollisuutta tavata lasta. Näin ollen nykytilanteen pitkittyminen voisi vakavasti vahingoittaa kyseisen lapsen tulevaa suhdetta isäänsä.

33 Näin ollen unionin tuomioistuimen neljäs jaosto on työjärjestyksen 108 artiklan nojalla päättänyt esittelevän tuomarin ehdotuksesta ja julkisasiamiestä kuultuaan hyväksyä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen pyynnön ennakkoratkaisupyynnön käsittelemisestä kiireellisessä menettelyssä.

Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

34 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin haluaa kysymyksellään selvittää, onko asetuksen N:o 2201/2003 23 artiklan a alakohtaa tulkittava siten, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaisissa olosuhteissa jäsenvaltion tuomioistuin, joka katsoo olevansa toimivaltainen käsittelemään lapsen huoltoa koskevan asian, voi tämän säännöksen perusteella kieltäytyä tunnustamasta kyseisen lapsen huollosta päättäneen toisen jäsenvaltion tuomioistuimen antamaa ratkaisua.

35 Asetus perustuu sen johdanto-osan 21 perustelukappaleen mukaan näkemykseen, jonka mukaan jäsenvaltioiden tuomioistuinten antamien tuomioiden tunnustamisen ja täytäntöönpanon olisi perustuttava keskinäisen luottamuksen periaatteeseen, ja tunnustamatta jättämisen perusteet olisi rajoitettava ainoastaan välttämättömimpiin.

36 Tässä järjestelmässä asetuksen N:o 2201/2003 23 artiklaa, joka koskee vanhempainvastuuta koskevien tuomioiden tunnustamatta jättämisen perusteita, on tulkittava suppeasti, koska sillä rajoitetaan mainitulla asetuksella tavoitelluista perustavanlaatuisista päämääristä yhden toteuttamista; kyseinen päämäärä on esitetty tämän tuomion edellisessä kohdassa.

37 Vaikka unionin tuomioistuimen tehtävänä ei ole määritellä jäsenvaltion oikeusjärjestyksen perusteiden sisältöä, sen on kuitenkin valvottava, missä rajoissa jäsenvaltion tuomioistuin voi tähän käsitteeseen nojautuen olla tunnustamatta toisessa jäsenvaltiossa annettua ratkaisua (ks. analogisesti tuomio Diageo Brands, C-681/13, EU:C:2015:471, 42 kohta).

38 Toisin kuin tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 34 artiklan 1 alakohtaan sisältyvässä oikeusjärjestyksen perusteita koskevassa säännöksessä, jota tämän tuomion edellisessä kohdassa mainittu oikeuskäytäntö koski, asetuksen N:o 2201/2003 23 artiklan a alakohdassa edellytetään, että mahdollinen tunnustamisesta kieltäytymistä koskeva ratkaisu tehdään lapsen edun perusteella.

39 Näin ollen asetuksen 23 artiklan a alakohdassa olevaa oikeusjärjestyksen perusteita koskevaa säännöstä voidaan soveltaa vain, jos toisessa jäsenvaltiossa annetun ratkaisun tunnustaminen, kun otetaan huomioon lapsen etu, olisi kestämättömällä tavalla ristiriidassa valtion, jossa tunnustamista pyydetään, oikeusjärjestyksen kanssa sen vuoksi, että tällä tunnustamisella loukattaisiin jotakin perustavanlaatuista periaatetta. Jotta noudatettaisiin asetuksen 26 artiklassa säädettyä kieltoa tutkia toisessa jäsenvaltiossa annettu ratkaisu uudelleen sen sisältämän asiaratkaisun osalta, kun otetaan huomioon lapsen etu, kyseessä on oltava sellaisen oikeussäännön ilmeinen rikkominen, jota pidetään valtion, jossa tunnustamista pyydetään, oikeusjärjestyksessä olennaisen tärkeänä, tai sellaisen oikeuden ilmeinen loukkaaminen, jota pidetään tässä oikeusjärjestyksessä perustavanlaatuisena (ks. analogisesti tuomio Diageo Brands, C-681/13, EU:C:2015:471, 44 kohta).

40 Unionin tuomioistuimen käytettävissä olevasta asiakirja-aineistosta ei kuitenkaan käy ilmi, että pääasiassa olisi olemassa sellainen oikeussääntö, jota Ruotsin kuningaskunnan oikeusjärjestyksessä pidettäisiin olennaisen tärkeänä, tai sellainen oikeus, jota pidettäisiin tässä oikeusjärjestyksessä perustavanlaatuisena, jota loukattaisiin, jos Šilutės rajono apylinkės teismasin (Šilutėn alioikeus) 18.2.2015 antama tuomio tunnustettaisiin.

41 P väittää kuitenkin, että asetuksen N:o 2201/2003 23 artiklan a alakohdan perusteella kyseistä tuomiota ei tule tunnustaa, koska kyseinen tuomioistuin on asetuksen 15 artiklan vastaisesti katsonut olevansa toimivaltainen.

42 Tältä osin on palautettava mieleen, että asetuksen 24 artiklassa kielletään tuomion antaneen jäsenvaltion tuomioistuimen toimivallan tutkiminen, ja siinä nimenomaisesti vielä täsmennetään, että asetuksen 23 artiklan a alakohtaa ei voida käyttää tällaisen tutkimisen perusteena.

43 Kuten P huomauttaa, asetuksen N:o 2201/2003 24 artiklassa viitataan tosin yksinomaan asetuksen 3–14 artiklaan eikä asetuksen 15 artiklaan.

44 On kuitenkin todettava, että asetuksen N:o 2201/2003 II lukuun, jonka otsikko on ”Oikeudellinen toimivalta”, sisältyvällä 15 artiklalla täydennetään kyseisen luvun 8–14 artiklassa ilmaistuja toimivaltasääntöjä yhteistyömekanismilla, jonka avulla jäsenvaltion tuomioistuin, joka on jonkin näistä säännöistä perusteella toimivaltainen käsittelemään asian, saa mahdollisuuden poikkeuksellisesti siirtää asian toisen jäsenvaltion tuomioistuimeen, jolla on paremmat edellytykset käsitellä se.

45 Tästä seuraa, kuten julkisasiamies totesi kannanottonsa 72 kohdassa, että se, että jäsenvaltion tuomioistuimen väitetään rikkoneen asetuksen 15 artiklaa, ei oikeuta toisen jäsenvaltion tuomioistuinta tutkimaan ensiksi mainitun tuomioistuimen toimivaltaa siitä huolimatta, että asetuksen 24 artiklassa ilmaistuun kieltoon ei sisälly nimenomaista viittausta kyseiseen 15 artiklaan.

46 Valtion, jossa tunnustamista pyydetään, tuomioistuin ei voi kieltäytyä tunnustamasta toisessa jäsenvaltiossa annettua tuomiota pelkästään sillä perusteella, että sen käsityksen mukaan kansallista tai unionin oikeutta on sovellettu virheellisesti tässä tuomiossa, sillä muuten kyseenalaistettaisiin asetuksen N:o 2201/2003 tarkoitus.

47 P katsoo myös, että mainitun tuomion tunnustamatta jättämisen pitäisi olla mahdollista, jotta ei loukattaisi samassa asetuksessa vahvistettuja lasten luvattomaan poisviemiseen sovellettavan järjestelmän taustalla olevia periaatteita sinällään.

48 On huomattava, että asetuksen N:o 2201/2003 11 artiklassa on erityiset palauttamista koskevat säännökset sellaisen lapsen osalta, joka on luvattomasti viety muuhun jäsenvaltioon – tai jätetty palauttamatta muusta jäsenvaltiosta – kuin jossa lapsen asuinpaikka oli välittömästi ennen luvatonta pois viemistä tai palauttamatta jättämistä.

49 Kyseisen artiklan 8 kohdassa säädetään lisäksi itsenäisestä menettelystä, jolla voidaan ratkaista ongelma, joka mahdollisesti aiheutuu alalla annetuista ristiriitaisista ratkaisuista (ks. vastaavasti tuomio Rinau, C-195/08 PPU, EU:C:2008:406, 63 kohta ja tuomio Povse, C-211/10 PPU, EU:C:2010:400, 56 kohta).

50 Vaikka oletettaisiin, että pääasiassa olisi kyse lapsen luvattomasta palauttamatta jättämisestä, tämän ongelman ratkaisukeino ei olisi se, että asetuksen N:o 2201/2003 23 artiklan a alakohdan perusteella kieltäydyttäisiin tunnustamasta Šilutės rajono apylinkės teismasin (Šilutėn alioikeus) 18.2.2015 antaman kaltaista tuomiota, vaan se, että tarvittaessa turvauduttaisiin kyseisen asetuksen 11 artiklassa säädettyyn menettelyyn.

51 Kyseisessä menettelyssä sen jäsenvaltion tuomioistuin, jossa lapsen asuinpaikka oli ennen luvatonta pois viemistä tai palauttamatta jättämistä, voi antaa myöhemmin ratkaisun sen varmistamiseksi, että lapsi palautetaan siihen jäsenvaltioon, jossa hänen asuinpaikkansa oli välittömästi ennen luvatonta pois viemistä tai palauttamatta jättämistä.

52 On kuitenkin muistettava, että toimivaltaisen tuomioistuimen on ennen tämän ratkaisun antamista otettava huomioon ne syyt ja todisteet, joiden nojalla palauttamatta jättämistä koskeva ratkaisu annettiin (tuomio Povse, C-211/10 PPU, EU:C:2010:400, 59 kohta).

53 Kaiken edellä esitetyn perusteella esitettyyn kysymykseen on vastattava, että asetuksen N:o 2201/2003 23 artiklan a alakohtaa on tulkittava siten, että kun – ottaen huomioon lapsen etu – kyseessä ei ole sellaisen oikeussäännön ilmeinen rikkominen, jota pidetään jäsenvaltion oikeusjärjestyksessä olennaisen tärkeänä, tai sellaisen oikeuden ilmeinen loukkaaminen, jota pidetään tässä oikeusjärjestyksessä perustavanlaatuisena, kyseisen jäsenvaltion tuomioistuin, joka katsoo olevansa toimivaltainen käsittelemään lapsen huoltoa koskevan asian, ei voi tämän säännöksen perusteella kieltäytyä tunnustamasta kyseisen lapsen huollosta päättäneen toisen jäsenvaltion tuomioistuimen antamaa ratkaisua.

Oikeudenkäyntikulut

54 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (neljäs jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevissa asioissa ja asetuksen (EY) N:o 1347/2000 kumoamisesta 27.11.2003 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2201/2003 23 artiklan a alakohtaa on tulkittava siten, että kun – ottaen huomioon lapsen etu – kyseessä ei ole sellaisen oikeussäännön ilmeinen rikkominen, jota pidetään jäsenvaltion oikeusjärjestyksessä olennaisen tärkeänä, tai sellaisen oikeuden ilmeinen loukkaaminen, jota pidetään tässä oikeusjärjestyksessä perustavanlaatuisena, kyseisen jäsenvaltion tuomioistuin, joka katsoo olevansa toimivaltainen käsittelemään lapsen huoltoa koskevan asian, ei voi tämän säännöksen perusteella kieltäytyä tunnustamasta kyseisen lapsen huollosta päättäneen toisen jäsenvaltion tuomioistuimen antamaa ratkaisua.

Allekirjoitukset